

III. ULUSLARARASI TOHUMCULUK ÇALIŞTAYI

“YETKİ DEVRİ VE PİYASA DENETİMİ”

FRANSA ve HOLLANDA DENEYİMİNİN IŞIĞI ALTINDA

TÜRKİYE İÇİN DEĞERLENDİRME ve ÖNERİLER

Dr. Ayşe Saadet ARIKAN,
TSÜAB Hukuk Müşaviri

08 Ocak 2015
İSTANBUL

PLÂN

- **I- Yetki Devri ve Piyasa Denetiminin Anlamı**
 - Yetki Devrinin Anlamı
 - 5553 S. Tohumculuk Kanunu Madde 15
 - Tarla Muayeneleri ve Numune Alma Konusunda Temel İlkeler
- **II- Hollanda ve Fransa Deneyiminin Işığı Altında Değerlendirme ve Öneriler**

I- Yetki Devrinin Anlamı

A- Genel Olarak

- YETKİ:

“ilgili mevzuata uygun olarak
hukukî bir tasarrufta /işlemden bulunma
iktidarı/gücü”

- YETKİ DEVRİ:

Kanunla

bir makama
veya
kişiyeye verilen

-**hukukî**
tasarruf
ve
işlem
yapma
yetkisinin

diğer bir makama/kişiyeye
aktarılması

Yetki Devri ve Yetkilendirme

- **Yetki Devri:**
(Delegation of Power) “ilgili mevzuata uygun olarak hukukî bir tasarrufta /işlemd
bulunma iktidarı/gücünün yazılı
olarak ve kısmî şekilde diğer bir
makama aktarılması”
- **Yetkilendirme:**
(Authorisation) Yetkili makam tarafından bir işlemi
yapmaya mezun edilme, izin verilme

İDARE HUKUKUNDA “YETKİ”

- **Yetki** İdareye Anayasa ve yasalarla tanınmış olan **karar alma gücünü** ifade eder ve idari işlemlerin en temel ögesini oluşturur.
- Bir kamu düzeni sorunu olan yetki, yasa koyucu tarafından hangi makam veya merciye verilmiş ise, ancak o makam veya merci tarafından kullanılabilir.
- Bu bakımdan, **yasanın açık izni olmadıkça yetkili makam veya merciin yetkisini devretmesi olanaklı değildir.**
- Bu itibarla, **yetki hükümlerinin sınır ve çerçevesinin yasayla açıkça çizilmesi gerekir ve genişletici yoruma tâbi tutulamaz.**

I- Yetki Devrinin Anlamı

A- Özel Olarak

- **Yetki Devri;** Yetkinin ilgili olduğu alana/disipline göre, farklı ilkelere tâbi olabilir.

Her konuya uygulanack. tek bir sihirli tanım ve formül yok

Üstün- Asta Yetki Devri /İdarede Merkez ve Taşra T.arası Y.D

Örnek:

- **Kamu Yönetimi**

Organizasyon içi

- Karar Alma Yetkisinin Devri- makam

- İmza Yetkisinin Devri- kişi

- Merkez ve taşra teşkilatları arasında yetki devri

- **Ticaret Hukuku**

-Yönetim Kurullarında Y.D. (Ticaret Kan.)

- **Anayasa Hukuku**

- 3 devlet gücü (**Yasama!**, Yürütme, **Yargı !**)

- **Devletler Hukuku**

- Uluslararası Organizasyonlara Üyelik (Örn. **AB** gibi)

Örn.; Ticaret Kanununda Yetki Devri

- B) Anonim Şirketlerde Yönetim ve temsil
- I - Genel olarak
- 1. Esas
- **MADDE 365-** (1) **Anonim şirket, yönetim kurulu tarafından yönetilir ve temsil** olunur. Kanundaki istisnai hükümler saklıdır.
- 2. Görev dağılımı
- **MADDE 366-** (1) Yönetim kurulu her yıl üyeleri arasından bir başkan ve bulunmadığı zamanlarda ona vekâlet etmek üzere, en az bir başkan vekili seçer. Esas sözleşmede, başkanın ve başkan vekilinin veya bunlardan birinin, genel kurul tarafından seçilmesi öngörülebilir.
- (2) Yönetim kurulu, işlerin gidişini izlemek, kendisine sunulacak konularda rapor hazırlamak, kararlarını uygulamak veya iç denetim amacıyla içlerinde yönetim kurulu üyelerinin de bulunabileceği komiteler ve komisyonlar kurabilir.
- **3. Yönetimin devri**
- **MADDE 367-** (1) Yönetim kurulu esas sözleşmeye konulacak bir hükümle, düzenleyeceği bir iç yönergeye göre, **yönetimi, kısmen veya tamamen bir veya birkaç yönetim kurulu üyesine veya üçüncü kişiye devretmeye yetkili** kılınabilir. Murahhas üye
- Bu iç yönerge şirketin yönetimini düzenler; bunun için gerekli olan görevleri, tanımlar, yerlerini gösterir, özellikle kimin kime bağlı ve bilgi sunmakla yükümlü olduğunu belirler. Yönetim kurulu, istem üzerine pay sahiplerini ve korunmaya değer menfaatlerini ikna edici bir biçimde ortaya koyan alacaklıları, bu iç yönerge hakkında, yazılı olarak bilgilendirir.
- (2) Yönetim, devredilmediği takdirde, yönetim kurulunun tüm üyelerine aittir.

Örn.; TC.Anayasası

- 3 devlet gücü (**Yasama!**, Yürütme, **Yargı !**)

VI. Egemenlik

- **MADDE 6-** Egemenlik, kayıtsız şartsız **Milletindir.**
- Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır.
- Egemenliğin kullanılması, hiçbir surette hiçbir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamaz. **Hiçbir kimse veya organ** kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.

VII. Yasama yetkisi

- **MADDE 7-** Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisindir. **Bu yetki devredilemez.**

VIII. Yürütme yetkisi ve görevi

- **MADDE 8-** Yürütme yetkisi ve görevi, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından, Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir.

IX. Yargı yetkisi

- **MADDE 9-** Yargı yetkisi, Türk Milleti adına **bağımsız mahkemelerce** kullanılır.

3 Devlet Gücü ve Yetki Devri

devredilemez yetki

YASAMA: Parlamento: TBMM
Kanun yapma yetkisi:

devredilemez yetki

YARGI:
Mahkemeler

YÜRÜTME: (- Cumhurbaşkanı, bakanlar kurulu, başbakan, bakanlar)

-İdare:

Kamu Hizmeti sunumu

Merkezi İdare :**Bakanlıklar** + taşra teşkilatı,

Bakanlıklara bağlı/İlgili kuruluşlar

Yerel İdareler: Köy, il ve ilçe idareleri (Valilik, Kaymakamlık) Belediyeler

Üniversiteler, TRT,

kamu kurumu niteliğinde **Meslek Kuruluşları,**
diğer kamu kuruluşları

→ Adli Mahkemeler

- Yargıtay

- İstinaf Mahk.(henüz kurulmadılar)

- Ceza Mahkemeleri

- Hukuk Mahkemeleri

- İhtisas Mahkemeleri

→ FSH Mahkemeleri

→ İdare Mahkemeleri

- Danıştay

- Bölge İdare Mahk.

- İdare Mahkemeleri / vergi mahkemeleri

→ Askeri Mahk.

→ Uyuşmazlık Mahk.

→ Anayasa Mahk.

Belirli kuralları
gözetmek kaydıyla
yetki devri
mümkün

3 Devlet Gücü ve Yetki Devri

YASAMA: Parlamento: TBMM

YÜRÜTME:

Merkezî İdare : **Bakanlıklar** + taşra teşkilatı,

YARGI:

-İdare:

Kamu Hizmeti

sunumu

→ Bakanlıklara bağlı/İlgili kuruluşlar

Yetki Devri

Üniversiteler, TRT,

kamu kurumu niteliğinde **Meslek Kuruluşları,**
diğer kamu kuruluşları

Belirli kuralları
gözetmek kaydıyla
yetki devri
mümkün

TÜRKTOB(Birlik), TOBB gibi

Yetki Devri ile İlgili Kurallar

- Bütün ilkeleri içeren **özel bir kanun yok**
- İlkeler, yetki devrinin söz konusu olduğu **alanın/faaliyetin özelliklerine göre** veya yetki devredilecek kişinin **kamu kurumu / *kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu* / gerçek kişi / özel hukuk tüzel kişisi** olmasına göre;
 - **Ya** zaman içinde **mahkemeler** tarafından geliştirilmekte,
 - **Ya da doktrin**; Anayasa, mevcut kanunlar ve mahkeme kararlarının ışığı altında sistematik ilke derlemeleri yapmaktadır.

Doktrin ve yargısal içtihatlarla,
-yetki unsurunun nitelikleri dikkate alınarak-
YETKİ DEVRİNİN TÂBİ OLACAĞI KURALLAR:

- 1- Yetki devri **KANUNDA** açıkça öngörülmüş olmalıdır. (“yetki devrinin yasallığı”)
- 2- **YAZILI** olmalıdır.
- 3- **KISMÎ** olmalıdır. Tam yetki devri, bir idarî makamın bütün görevlerini devrettiği (kendini tasfiye ettiği) anlamına gelir ki, bu durum gerek yetki devrinin istisnailiği, gerekse idarenin yasallığı ilkesine aykırı düşer.
- 4- **Kolluk faaliyeti içinde yer alan yetkiler devredilemez.**

- (Zorunlu denetim hizmeti,
- İdarî para cezası,
- Uyarma,
- Geçici durdurma ve
- İptal

şeklinde idarî müeyyideler uygulamaya ilişkin görev ve faaliyetler **genel idare esaslarına göre yürütülmesi gereken bir kamu hizmeti olup, idarenin aslî ve sürekli görevlerindendir.**

Anayasa’nın 128. maddesine göre, kolluk faaliyetleri arasında yer alan bu tür kamu **hizmetlerinin memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle yürütülmesi zorunludur.**

Bu yetkiler **devredilemez yetkiler** arasındadır.

İLKELELERLE İLGİLİ ÖRNEKLER

- 1- KAMU YÖNETİMİ İÇİNDE YETKİ DEVRİ

(organizasyon içi yetki devri)

A-Bu konuda da özel bir kanun bulunmamaktadır..

B-Yetki devri ile ilgili ilkelerin belirlendiği **Genel İdarî Usul**

Kanunu Tasarısı yasalaşamamış.(genel ilkeler ve imza yetkisinin devri 19 ve 20inci maddelerde ayrıntılı düzenlenmişti.)

C-Bakanlıkların Kuruluş ve Teşkilatı ile ilgili **3046 sayılı Kanunda**

Yetki devri:

- Madde 38 – Bakan, müsteşar ve her kademedeki bakanlık ve kuruluş yöneticileri, gerektiğinde sınırlarını **yazılı olarak açıkça belirlemek şartıyla yetkilerinden bir kısmını** astlarına devredebilir. Ancak **yetki devri yetki devreden amirin sorumluluğunu kaldırmaz.**

- **D- Kamu hizmetlerinin vatandaşa sunumu** konusundaki usul ve esasları düzenleyen **2009/15169 sayılı Bakanlar Kurulu Yönetmeliği**;
 - **Bu konuda** kamu kurumları tarafından sunulan hizmetlerde bürokratik işlem ve süreçlerin azaltılarak, kamu hizmetlerinin **vatandaşa en yakın birimde, en kısa sürede ve etkin biçimde** verilmesini sağlayıcı tedbirlerin alınmasını öngörölmüş ve Yönetmelikteki amacı sağlamak üzere **Kamu İdaresinin(Bakanlıkların) merkez ve taşra teşkilatları arasında yetki devri** sağlanmıştır.
 - Bu çerçevede bugün kamu idaresi içinde **sadece TTSM değil, 6 il müdürlüğü** de (Adana, Antalya, Beydere, Çayırova, Edremit , Samsun)Bakanlığın taşra teşkilatı sıfatıyla **tohum** konusunda sertifikalandırma yetkisi almıştır.

BURSA, fidan ve fide konusunda yetkilendirilmiştir.

KAMU HİZMETİNİN İFASINDA YETKİ DEVRİ

Kamu hizmeti nedir? Bu hizmeti kim yerine getirir?

- Geniş anlamda **kamu hizmeti**;
 - Devlet** ya da **diğer kamu tüzel kişileri** tarafından ya da
 - Bunların **gözetim ve denetimleri altında**,
 - Toplumun genel ve ortak gereksinimlerini karşılamak ve **Kamu yararını ya da çıkarını sağlamak** için yapılan ve
 - Topluma, **eşitlik gözetilerek** sunulmuş bulunan **sürekli ve düzenli** etkinlikler

Kamu hizmetini kim yerine getirir?

- **Genel kural:** kamu hizmetinin: kamu hukukunun genel ilkeleri gereğince;
 - Doğrudan **idare, kuruluş ve kurumları eliyle**,
 - **Kamusal yönetim biçimine göre yürütülmesi asıl ve olağandır.**
- **Bu kuralın istisnası:** İdare eliyle yürütülen hizmet ve faaliyetlerden, genel idare esaslarına göre yürütülmesi zorunlu olmayan, diğer bir deyişle:
 - Özel yönetim biçimi ile gerçekleştirilmeye elverişli bulunanların,
 - **DEVLETİN GÖZETİMİ VE DENETİMİ ALTINDA**, belli yasal usullerle özel müteşebbislere yaptırılabilmesi ise olanaklıdır.

ZORUNLU DENETİM HİZMETİ DEVREDİLEBİLİR Mİ?

- Kolluk faaliyeti içinde yer alan yetkiler devredilemez:

- Zorunlu denetim hizmeti,
- İdarî para cezası,
- Uyarma,
- Geçici durdurma ve
- İptal

şeklinde idarî müeyyideler uygulamaya ilişkin görev ve faaliyetler **genel idare esaslarına göre yürütülmesi gereken bir kamu hizmeti olup, idarenin aslî ve sürekli görevlerindendir.**

Anayasa'nın 128. maddesine göre, kolluk faaliyetleri arasında yer alan bu tür kamu hizmetlerinin **memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle** yürütülmesi zorunludur.

Bu yetkiler **devredilemez yetkiler** arasındadır.

KAMU HİZMETLERİNİN GÖRÜLME ŞEKİLLERİ

I- İlke: Kamu hizmeti Kamu tüzel kişisi eliyle sağlanır

II-İstisna :Zamanla çoğalan ihtiyaçların yarattığı bir **İstisna:** Devredilebilir nitelikli Kamu hizmetinin özel hukuk kişilerine bir **ruhsat** veya **idare hukuku sözleşmesi** ile gördürülmesi:

Örnekler:

- İzin/**Ruhsat** usulü (toplu taşımacılık, dershaneler, hastaneler)
- İmtiyaz usulü (**sözleşme** ile gerçekleşen **yap-işlet-devret** modeli uygulamalar)

III- Son 10 yılda çıkarılan kanunlarda ise, idarenin bazı yetkilerini; -kamu kurumları dışında- **özel hukuk tüzel kişilerine**, kamu kurumu niteliğindeki **meslek kuruluşlarına**, **yetki devri** ile **devretmesinden bahseden kanun maddeleri yer almaktadır.**

5553 SAYILI TOHUMCULUK KANUNU'nda Yetki Devri

- **Yetki devri**
- **MADDE 15 –**
- Bakanlık, gerekli gördüğü hâllerde, 5 inci, 6 ncı, 7 nci ve 8 inci maddelerde belirtilen yetkilerini, **kısmen** veya **tamamen**
 - **Birliğe, (TÜRKTOB)**
kamu kurum ve kuruluşlarına,
özel hukuk tüzel kişilerine
veya üniversitelere;
 - **şartları belirlenmek kaydıyla,**
sürelili veya süresiz olarak devredebilir. (1)
- Yetkiyi alanın, belirlenen şartlara uymaması hâlinde, devredilen **yetkiler Bakanlıkça geri alınır.** Yetki devredilen kişilerin, kastî olarak **resmî kontrollerdeki** kuralları ihlâl ettiği belirlendiğinde, ilgili tohumlukların belirlenen standartları karşıladığı durumlar haricinde, **bunların düzenledikleri sertifikalar hükümsüz kılınır.**
 - Belirli bir **süreyle devredilen yetkiler** süre bitiminde Bakanlıkça geri alınabilir veya belirlenen şartlarla yeniden devredilebilir.
 - Yetki devrinin **şartları**, yetki devredilecek Birlik, kamu kurum ve kuruluşları, özel hukuk tüzel kişileri ve üniversitelerle ilgili **teknik ve fizikî şartlara ilişkin usul ve esaslar** ile yetki devrinin **geri alınmasında uygulanacak hususlar yönetmelikle** belirlenir.
- (1) Anayasa Mahkemesi'nin 13/1/2011 tarihli ve E.: 2007/2, K.: 2011/13 sayılı Kararı ile, bu fıkrafta yer alan **"... özel hukuk tüzel kişilerine ..." ibaresi, bu Kanunun 8 inci maddesindeki 'denetim' yönünden iptal edilmiştir.**

5553 SAYILI TOHUMCULUK KANUNU'nda Yetki Devri

- **Tohumluk üretimi**
- **MADDE 5** – Bakanlık tarafından, bitkisel ve tarımsal özellikleri belirlenerek sadece **kayıt altına alınan çeşitlere** ait tohumlukların üretimine izin verilir.
- Tohumlukların yetiştirileceği **özel üretim alanlarının** özellikleri ile sınırları içerisinde tohumluk üretimi yapan ve bitkisel ürün yetiştiren gerçek veya tüzel kişilerin uyması gereken hususlar yönetmelikle belirlenir.
- Özel üretim alanlarının sınırları içerisinde, Bakanlıkça izin verilmeyen tohumluk veya bitkisel ürün yetiştirilemez.
- Tohumculuk sektörü, yurt içinde yatırım yapmak kaydıyla, Avrupa Birliği standartlarında ve uluslararası rekabete uygun bir şekilde gelişmesi amacıyla Bakanlıkça belirlenecek **teşvik ve desteklerden** yararlandırılır. Destekleme usul ve esasları, Bakanlık tarafından çıkarılacak tebliğ ile düzenlenir
- **Tohumluk sertifikasyonu**
- **MADDE 6** – Yurt içinde üretilen, 4 üncü maddeye göre tescil edilen veya üretim izni verilen çeşitlerden, tohumluk sınıflarına göre yetiştirilen ve üretilen tohumluklar, sertifikasyon işlemine tâbi tutulur.
- Tarla ve laboratuvar **kontrolleri** yapılarak, tohumluk standartlarına uygun olarak sertifikalandırılan tohumluklar, usulüne göre ambalajlanarak etiketlenir.
- Tohumluk sertifikasyon esasları ile ambalajlama ve etiketlemede uyulacak hususlar, bitki gruplarına göre yönetmelikle belirlenir.
- **Tohumluk ticareti**
- **MADDE 7** – Yurt içinde **sadece kayıt altına alınmış** çeşitlere ait tohumlukların **ticaretine izin** verilir.
- Bu tohumluklar, Bakanlık tarafından belirlenmiş nitelik ve standartlara uygun, **sertifikalı** veya **kütüğe kaydedilmek üzere kabul edilmiş** veya **standart tohumluk** olarak ambalajlı ve etiketli olarak ticarete arz edilir.
- Tohumlukların **ithal edilmesi ve ihracı Bakanlığın iznine** tâbidir. İthal edilecek tohumluklarda yurt içi standartlara uygun olma şartı aranır. Tohumluk ithalatı ve ihracatına ilişkin usul ve esaslar, ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak Bakanlıkça belirlenir.
- **Piyasa denetimi**
- **MADDE 8** – Tohumlukları yetiştiren, işleyen ve satışa hazırlayan, dağıtan ve satan gerçek veya tüzel kişiler, Bakanlık tarafından **yetkilendirilir** ve **denetlenir**. Yetkilendirme ve denetim ile ilgili usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.
- **Ticarete arz edilen tohumlukların standartlara uygunluğu ile etiket ve ambalaj bilgilerinin doğruluğu** Bakanlıkça denetlenir.

Tohumluk sertifikasyonu

- **MADDE 6** – Yurt içinde üretilen, 4 üncü maddeye göre tescil edilen veya üretim izni verilen çeşitlerden, tohumluk sınıflarına göre yetiştirilen ve üretilen **tohumluklar**,

**sertifikasyon
işlemine tâbi
tutulur.**

- **Tarla ve laboratuvar kontrolleri** yapılarak,
- tohumluk standartlarına uygun olarak **sertifikalandırılan** tohumluklar,
- usulüne göre **ambalajlanarak etiketlenir.**

- Tohumluk **sertifikasyon esasları** ile **ambalajlama ve etiketlemede** uyulacak hususlar,

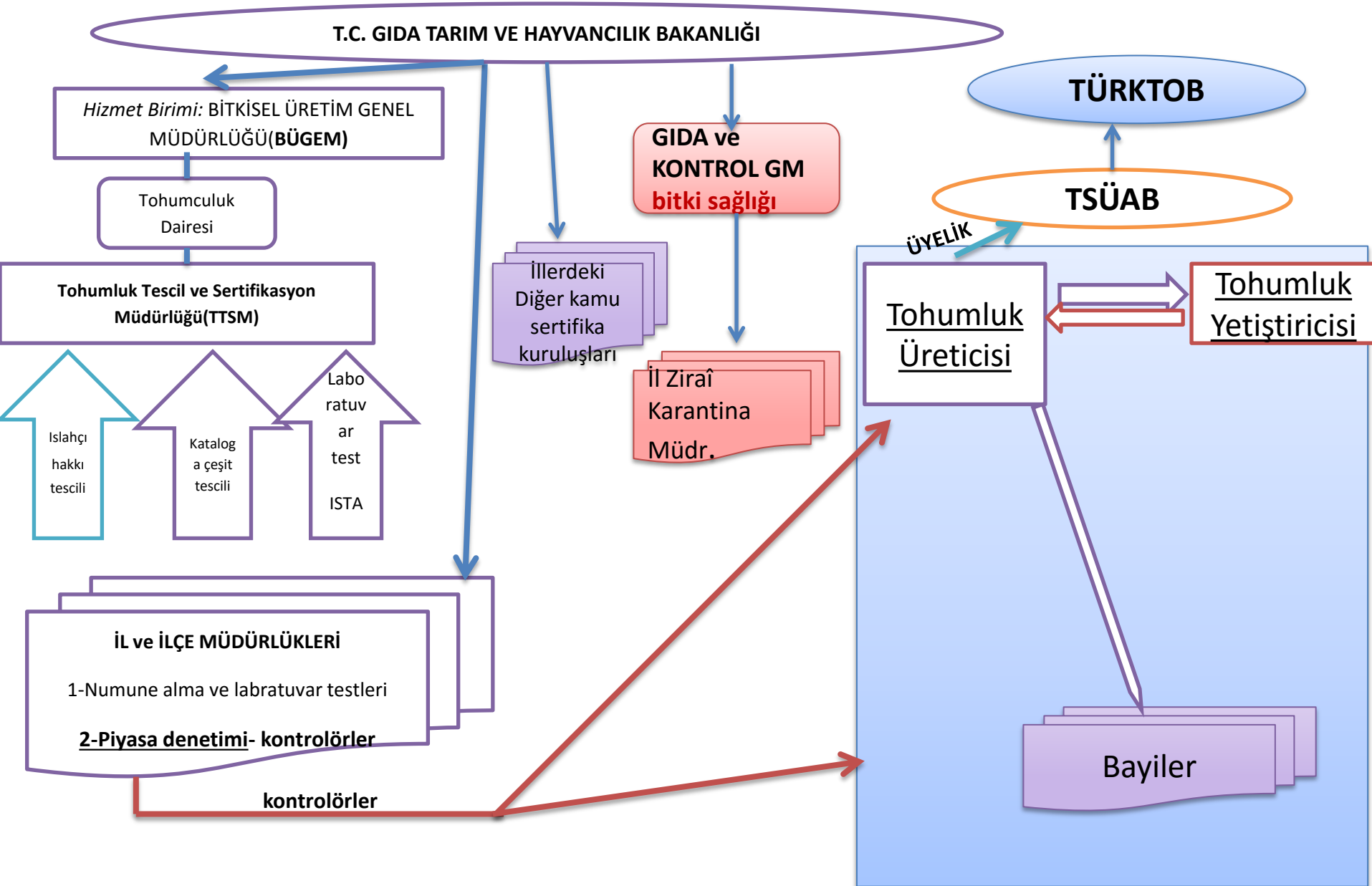
**bitki
gruplarına
göre
yönetmelikle
belirlenir.**

Piyasa denetimi

- **MADDE 8** – Tohumlukları yetiştiren, işleyen ve satışa hazırlayan, dağıtan ve satan gerçek veya tüzel kişiler, Bakanlık tarafından **yetkilendirilir** ve **denetlenir**. Yetkilendirme ve denetim ile ilgili usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.
- **Ticarete arz edilen tohumlukların** standartlara uygunluğu ile **etiket ve ambalaj bilgilerinin doğruluğu** Bakanlıkça denetlenir.

Buradaki **denetim yetkisi** , **idarenin kolluk görevleri** arasına giren yetkilerden olduğu için, **Ancak** Any. 128. maddesi gereğince, **memur sıfatını taşıyan kamu görevlileri** tarafından kullanılabilirler. **Devredilemez.**

SERTİFİKALANDIRMA- YETKİ DEVRİ- PİYASA DENETİMİ AKTÖRLERİ

5553 SAYILI TOHUMCULUK KANUNU'nda Yetki Devri

- **Yetki devri**
- **MADDE 15 –**
- Bakanlık, gerekli gördüğü hâllerde, 5 inci, 6 ncı, 7 nci ve 8 inci maddelerde belirtilen yetkilerini, **kısmen** veya **tamamen** **Birliğe, (TÜRKTOB)** **kamu kurum ve kuruluşlarına,** **özel hukuk tüzel kişilerine** veya **üniversitelere;** **şartları belirlenmek kaydıyla, süreli veya süresiz olarak devredebilir. (1)**
- Yetkiyi alanın, belirlenen şartlara uymaması hâlinde, devredilen **yetkiler Bakanlıkça geri alınır.** Yetki devredilen kişilerin, kastî olarak **resmî kontrollerdeki** kuralları ihlâl ettiği belirlendiğinde, ilgili tohumlukların belirlenen standartları karşıladığı durumlar haricinde, **bunların düzenledikleri sertifikalar hükümsüz kılınır.**
 - Belirli bir **süreyle devredilen yetkiler** süre bitiminde Bakanlıkça geri alınabilir veya belirlenen şartlarla yeniden devredilebilir.
 - Yetki devrinin **şartları**, yetki devredilecek Birlik, kamu kurum ve kuruluşları, özel hukuk tüzel kişileri ve üniversitelerle ilgili **teknik ve fizikî şartlara ilişkin usul ve esaslar** ile yetki devrinin **geri alınmasında uygulanacak hususlar yönetmelikle** belirlenir.
- (1) Anayasa Mahkemesi'nin 13/1/2011 tarihli ve E.: 2007/2, K.: 2011/13 sayılı Kararı ile, bu fıkrada yer alan **"... özel hukuk tüzel kişilerine ..."** ibaresi, bu Kanunun **8 inci maddesindeki 'denetim' yönünden iptal edilmiştir.**

AVRUPA'DA SERTİFİKALANDIRMAYA YAKLAŞIM

- BİTKİ ÇOĞALTIM MATERYALİNİN SAĞLIK VE KALİTESİNİN GÖZETİLMESİNDE KAMU YARARI VAR
- BU NEDENLE **SERTİFİKALANDIRMA BİR KAMU HİZMETİDİR.**
- LABORATUAR HİZMETLERİ, TESTLER, **ÖZEL FİRMALARCA YAPILABİLSE DE , BU BİR ÖZELLEŞTİRME DEĞİLDİR, BİR YETKİLENDİRME DİR.**
- ZİRA BU KONULARDA AKREDİTE EDİLEN BÜTÜN FİRMALAR **YETKİLİ SERTİFİKA MERCIİNİN KONTROL VE DENETİMİNE** TABİDİR

SERTİFİKASYON KONUSUNDA TÜM AB ÜYESİ ÜLKELERDE TEMEL PRENSİPLER

- SERTİFİKASYONUN, YA **KAMUSAL BİR SERTİFİKA MERCİİ** TARAFINDAN YAPILMASI,
- YA DA **TİCARÎ BİR İŞLETME**, SERTİFİKASYONA ESAS OLAN İŞLEMLERİ YETKİLENDİRİLDİĞİ İÇİN KENDİSİ YAPIYORSA, BUNUN MUHAKKAK YETKİLİ SERTİFİKA MERCİİNİN **GÖZETİMİ VE DENETİMİ** ALTINDA YAPILMASI İLKESİDİR.
- YETKİLİ SERTİFİKA MERCİİNİN BU RESMÎ **GÖZETİM ve DENETİMİ**; SİSTEM KONTROLLERİ, BİR ORAN DAHİLİNDE TEST SONUÇLARININ KONTROLÜ ŞEKLİNDE CEREYAN ETMEKTEDİR.

YETKİ DEVREDİLEN KURULUŞLAR VE **BUNLARIN** TARIM BAKANLIĞI İLE İLİŞKİSİ

- Organizasyon yapılarında Tarım Bakanlığının temsilcileri var
- Yapılan düzenlemeler, Bakanın onayını gerektiriyor
- Kullanılan yetkilerin **-Tarım Bakanlığı adına kullanılıyor olduğu hususu-** kanun maddelerinde açıkça ifade edilmiş
- Kontrolör atamalarında Tarım Bakanının doğrudan yetkisi var

YETKİ DEVREDİLEN KURULUŞLARIN DENETLENMESİ

- Tarım Bakanlığının denetimi altındalar

YETKİ DEVREDİLEN KURULUŞLARIN GELİRLERİ

- Bakanlık bütçesinden bir aktarma yok
- (Ancak ilk kuruldukları yıllarda bütçe katkısı almışlar)

YETKİ DEVREDİLEN KURULUŞLARIN KARARLARINA KARŞI İTİRAZ ve BAŞVURU YOLU

- Sertifikalandırma bir kamu hizmeti olarak nitelendirildiği için, idarî yargı yolu açık

YETKİ DEVREDİLEN KURULUŞLARIN

Sertifikalandırma konusunda Yetkileri

- - Tohumculuk firmasını -**KENDİ SERTİFİKA İŞLEMLERİNİ YAPMAK VE ETİKETLERİ BASMAK VE İLİŞTİRMEK ÜZERE-** AKREDİTE EDEBİLMEK YETKİSİ,
- BAĞIMSIZ BİR LABORATUVARI AKREDİTE EDEBİLMEK YETKİSİ,
- KONTROL ve DENETLEME YETKİSİ (**Bir Piyasa Denetimi Değildir: Tohumluk üretim ve hazırlama sürecinde yapılan ve TOHUMLUK KALİTESİNE İLİŞKİN OLARAK YAPILAN Kontrol amaçlı BİR DENETİMDİR**)
 - SERTİFİKA İŞLEMLERİNİ YAPMA KONUSUNDA **İzin Verilmiş-Yetkilendirilmiş/Akredite edilmiş OLAN TİCARİ** İŞLETMELERİ **kontrol ve denetleme**
 - **TARLA MUAYENESİ VE POST KONTROL İŞLEMLERİ YAPAN KONTROLÖRLERİ** **kontrol ve denetleme**
 - AKREDİTE EDİLEN/**YETKİLENDİRİLEN** LABORATUVARLARI **kontrol ve denetleme**

TÜRKİYE

- **SAPTAMA :**
- Tohumculuk Kanununun 15 inci maddesi delaletiyle **TBMM**
ve
- Bu maddeyi Anayasa'ya uygunluk açısından irdeleyen **Anayasa Mahkemesi**,
sertifikalandırma konusunda **yetki devrine karşı değildir.**

TÜRKİYE (devam)

- Bu nedenledir ki, 2011 yılından bu yana :
- **Bakanlık tarafından, 17 tohumculuk firması ve 1 laboratuvara, test ve laboratuvar uygulamaları açısından yetki verilmiştir.** (Bu bir yetkilendirmedir, yetki devri değildir.)
- **Kuşkusuz ,** bu işlemlerin resmiyetini sağlayacak **kontrol ve denetim, *bu konudaki temel ilke gereğince,* sertifikasyon mercii olan Sertifikasyon Kuruluşları(Bakanlık)tarafından yerine getirilmektedir.**

SORU

- Sertifikalandırma konusunda yetki devralmak isteyen TÜRK-TOB, bu yetkiyi, **sertifikalandırmanın bütün aşama ve unsurlarını kapsayacak şekilde**, ülkedeki **“tek resmî yetkili sertifika mercii olmak”** için mi istemektedir?
- Yoksa sadece laboratuvar hizmetleri, numune alma ve/veya alan kontrolleri hizmeti verecek **bir özel şirket kurarak**, teknik alt yapısı elverişli olmayan **sektör firmalarına seri hizmet sunmayı** mı amaçlamaktadır?

1-Tek yetkili/sorumlu sertifika mercii OLMAK

İSTENİYORSA, bu tercihin aşağıdaki sonuçları olacaktır:

- - TÜRKTOB'un yetkileri arasına;
 - sektör firmalarını akredite etme/yetkilendirme ve
 - sertifikasyonla bağlantılı denetleme/kontrol yetkisinin ilâve **edilmesi** gerekecektir.
- - Bu ilâve, TÜRKTOB'un organizasyon **yapısının** **içerisine**,
 - **Laboratuvarlar ve resmî kontrolörlerin dahil edilmesini ve**
 - **TÜRKTOB'un ülke çapında ağ kurarak büyümesini** gerektirecektir.
- - Bu değişiklikler Bakanlığın (TTSM nin/diğer sertifikasyon kuruluşlarının) sertifikasyona ilişkin yetkilerini kaldıracağından, **düzenlemenin** , yetki devrini kapsayacak biçimde Tohumculuk Kanununda , bir başka ifadeyle –**kanunla-yapılması** gerekecektir.

2-TÜRKTOB, kuracağı bir özel şirket aracılığı ile şayet YALNIZCA laboratuvar, numune alma VE alan kontrolleri konusunda **YETKİ İSTİYORSA**

- Bu konuda şu ana kadar yetkilendirilmiş tohumculuk firmaları nasıl yetkilendirilmiş ise aynı biçimde yenileri de yetki alabileceğinden, TÜRKTOB'un kuracağı şirketin yetkilendirilmesinde de bir sorun olmayacaktır.
- ANCAK, tarla muayeneleri ve numune alma işlemleri açısından alacağı yetkilendirme; bu şirkette istihdam edilecek kişilerin resmî kontrolör sıfatı olamayacağından, TÜRKTOB yine tek yetkili sertifika mercii haline gelemeyecek, TTSM'nin (diğer sertifika kuruluşlarının) resmî sertifika mercii olma hali devam edecektir. **ÖZEL ŞİRKET ARACILIĞI İLE ALAN KONTROLÜ ve NUMUNE ALMA KONUSUNDAKİ KISMÎ YETKİLENDİRME, Bakanlığı DEVRE DIŞI BIRAKMAYACAKTIR.**
- Hem önceki slaytta bahsedilen durumda, hem de kuracağı özel şirket aracılığıyla yapacağı bu faaliyetlerde TÜRK TOB'un, üye tabanını oluşturan şirketlere karşı bağımsızlık ve tarafsızlığı **temin edici kural ve yaptırımların**, müzakere edilerek saptanması isabetli olacaktır.
- Diğer taraftan, numune **almakla yetkili olan**, alan kontrolü yapan, test uygulayan kontrolörlerin **kasıt ve tedbirsizliğe** dayalı eylemleri, kontrolör belgelerinin iptalleri için **kanunda** yaptırım öngörölmelidir.

KANUNUN YAPISI İLE İLGİLİ ÖNERİLER

- **Sertifikalandırmaya ilişkin olarak**

- 1-Bitki çoğaltım materyalinin kalite gerekleri konusunda çerçeve ilkeler ve yönetmeliklerde dikkate alınması gereken uluslararası belgelerin isimlerinin vurgulanması (OECD Seed Schemes, UNECE Seed Potato Standards , ISTA Rules on Sampling and Testing),
- 2-Tohumluk partileri konusunda temel ilkeler,
- 3-Sertifikasyona tabi bitki çoğaltım materyali kategori ve sınıfları, sertifikanın ne anlama geldiği, sertifikanın hangi işlemlere ve kurallara tabi olacağı konusunda çerçeve kurallar (alan muayenesi, testler, resmi etiketlerin kimin tarafından hazırlanıp- ilişitirileceği, sektör firmalarının sertifika hazırlama ve sertifika işlemlerini yapma konusunda akreditasyonu, yetkili merciin sertifika işlemleri açısından kontrol/denetim yetkisinin temel ilkeleri, sertifikaların yetkili sertifika mercii tarafından hazırlanması, akreditasyonun geri alınması veya değiştirilmesi),
- 4-Standart materyal, etiketi ve etikette hangi kuralların dikkate alınacağı konusunda ilkeler,
- 5-Post- kontrol kurallarının temel ilkeleri,
- 6-Kalite gereklerine uymayan firmalara uygulanacak yaptırımlar, bu gereklere uymayan çoğaltım materyali hakkında yapılacak işlemler,
- 7-Kanunun 15inci maddesi Anayasa Mahkemesinin iptal kararı doğrultusunda yeniden düzenlenmelidir.

- **ÖRNEK MADDELER:**

- **Madde A:** Tohumluk sınıf ve kademeleri resmi bir belge ile sertifikalandırılır. Bu resmi belge; sertifika konusu materyalin, ayrıntıları yönetmelikte gösterilen kalite ve üretim gereklerini karşıladığını gösterir.
- Sertifikasyon, alan muayenelerine ve ayrıntıları yönetmelikte gösterilen testlere dayanır.
- **Madde B: Resmi etiketler yetkili sertifika mercii tarafından hazırlanır / basılır veya akredite edilmeleri halinde tohumluk firmaları tarafından basılır ve ilişitirilir.**
- Resmi etiketlerin taşınması gereken özellikler yönetmelikte düzenlenir.
- **Madde C:1-) Aşağıdaki şartları taşıyan firmalar, yetkili sertifikasyon mercii'nin denetimi altında kendi sertifikasyon işlemlerini bizzat yapabilir ve resmi etiketleri basabilir:**
- - Kaliteli tohumluk üretimi konusunda gerekli laboratuvar ,teknik personel ve ekipman açısından 2inci paragrafta belirtilen şartları haiz olmak,
- -
- **2-)Kendi sertifikalandırma işlemlerini yapma konusunda izin verilen/akredite edilen işletmelerin teknik elemanlarının yeterlik ve eğitimleri, fiziki alt yapı ve ekipmanları ile laboratuvar gerekleri konusunda tabi olacağı şartlar yönetmelikte düzenlenir.**
- **Madde D :** Sertifikasyona tabi olmayan standart materyal, ayrıntıları yönetmelikte gösterilen firma etiketi ile belgelendirilir

Tohumculuk Kanunu 8inci maddede düzenlenen Piyasa Denetimi yetkisi açısından:

- Anayasa Mahkemesi, Kanunun 15inci maddeyi 8 inci maddedeki '*denetim*' yönünden iptal ederken aşağıda koyu ve altı çizili cümlelerde vurgulanan gerekçeleri ileri sürmüştür:
- “İptali istenilen kural ile Bakanlığın; Birliğe, kamu kurum ve kuruluşlarına, özel hukuk tüzel kişilerine veya üniversitelere devredebileceği yetkilerinden olan **denetleme görev ve yetkisi** idarenin kolluk etkinlikleri içinde yer alan, genel idare esaslarına göre yürütülmesi gereken bir kamu hizmeti olup, idarenin asli ve sürekli görevlerindendir. Anayasa’nın 128. maddesine göre de, kolluk faaliyetleri arasında yer alması nedeniyle **denetleme yetkisinin memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle yürütülmesi zorunludur**. İptali istenilen kuralda özel hukuk tüzel kişileri dışında yetki devri yapılabilecek Türkiye Tohumcular Birliği, kamu kurum ve kuruluşları ve üniversiteler kamu tüzel kişiliğine sahip olup, Anayasa’nın 128. maddesi kapsamındadır. Ancak, bunlar dışında Bakanlığın denetim yetkisini tümüyle özel hukuk tüzel kişilerine devretmesi veya onlarla paylaşması ise olanaklı değildir. Açıklanan nedenlerle, iptali istenen kuralda yer alan “...özel hukuk tüzel kişilerine...” ibaresi, 8. maddedeki “denetim” yönünden Anayasa’nın 128. maddesine aykırıdır. İptali gerekir. ”

Tohumculuk Kanunu 8inci maddede düzenlenen Piyasa Denetimi yetkisi açısından:

- Bu durumda, piyasa denetim yetkisinin bir kamu hizmeti niteliği taşıdığı ,
- bunun ancak memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle yürütülmesi gerektiği,
- Bakanlığın; **denetim yetkisini tümüyle özel hukuk tüzel kişilerine devretmesi veya onlarla paylaşmasının** mümkün olmadığı vurgulandığına göre,
- cevaplanması gereken kritik soru şu olacaktır:

Tohumculuk Kanunu 8inci maddede düzenlenen Piyasa
Denetimi yetkisi açısından:

- Bir kamu hukuku tüzel kişisi olan TÜRKTÖB, bu niteliği nedeniyle yetki devraldıktan sonra, bir özel hukuk tüzel kişisi kurarak; orada istihdam ettiği kontrolörler vasıtasıyla, Kanunun 8/2inci maddesinde ifade edilen 'Ticarete arz edilen tohumlukların standartlara uygunluğu ile etiket ve ambalaj bilgilerinin doğruluğu hususunu **piyasa denetimi** yapmak suretiyle denetleyebilir mi?

Tohumculuk Kanunu 8inci maddede düzenlenen Piyasa Denetimi yetkisi açısından:

- Anayasa Mahkemesinin yukardaki vurgulanan , ‘denetim yetkisini tümüyle özel hukuk tüzel kişilerine devretmesi veya onlarla paylaşmasının olanaklı olmadığı’ gerekçesi karşısında bunun **mümkün olamayacağı** düşünülmektedir.
- Bir özel hukuk tüzel kişisi kurmadan, piyasa denetiminin bizzat TÜRKTOB tarafından ifa edilmesi ise TÜRKTOB’un organizasyon yapısı bakımından değişikliğini geçirmesini gerektirecektir.

Tohumculuk Kanunu 8inci maddede düzenlenen Piyasa Denetimi yetkisi açısından:

- Bunun çözüm yöntemlerinden biri; Tohumculuk Kanununda değişiklik yapılarak Birlik (ve Kanunun 15inci maddesine Alt Birlik ibaresi de eklendikten sonra, Alt Birlik) yapılarının değiştirilmesi ve organları arasına resmî kontrolörler biriminin eklenmesi olabilir.
- Fakat böyle bir değişiklikten önce, **ticarete sunulmuş tohumlukların piyasa denetim yetkisinin** devralınma isteği konusunda, bunun Birlik ve AltBirlikler üzerine etkisi/getireceği yükler bakımından **bir etki analizi değerlendirmesi yapılmasının** isabetli olacağı düşünülmektedir.

SERTİFİKALANDIRMA Yetkisinin Verilme Şekli

- Bu konuda devredilecek yetkinin kapsamı önem arz etmektedir.:
- Şayet, sertifikalandırma sürecinin **bütün unsurlarını kapsayan** yetki devri ile örneğin TÜRKTOB ülke çapında bir laboratuvar, alan kontrolü ve numune alma sistemi oluşturacak ve TTSM yerine ülke çapında bir yetkili sertifika mercii durumuna gelecektse, bu takdirde bu **yetkilerin ismen sayılarak ve TÜRKTOB'un açıkça ismi zikredilerek Tohumculuk Kanununda** düzenlenmesi isabetli olacaktır
- Buna karşılık ticarî işletmelere, örneğin kendi laboratuvarları açısından yetki verilecekse (**yetkilendirme** yapılacaksa), bu hususun Tarım Bakanı tarafından, ilgili birimi aracılığı ile verilmesi, Bakanlığın takdir alanı içindedir.

4925 sayılı KARAYOLU TAŞIMA KANUNU 2003

- *Yetki Devri*
- *Madde 35- Bakanlık, bu Kanun gereğince yerine getirmekle yükümlü olduğu görev ve **yetkilerinin tamamını veya bir kısmını devredebilir.** Devirle ilgili usul ve esaslar çıkarılacak **yönetmelikle** belirlenir.”*
- **Anayasa Mahkemesi 8/11/2012 tarihinde bu maddeyi iptal etti.**

4925 sayılı KARAYOLU TAŞIMA KANUNU 2003

I- OLAY

Karayolunda yurt içi eşya taşımacılığı yapmak üzere tarafına K1 türü yetki belgesi verilmesi talebinin reddine dair işlemin iptali istemiyle açılan davada, itiraz konusu kuralların Anayasa’ya aykırı olduğu kanısına varan **Danıştay Onuncu Dairesi**, iptalleri için başvurmuştur.

İPTAL ÖNCESİ İLGİLİ MADDE

“Madde 35- Bakanlık, bu Kanun gereğince yerine getirmekle yükümlü olduğu görev ve **yetkilerinin tamamını veya bir kısmını devredebilir**. Devirle ilgili usul ve esaslar çıkarılacak **yönetmelikle** belirlenir.”

İPTAL SONRASI YENİ DÜZENLEME

Yetki devri⁽¹⁾

Madde 35 – (İptal: Anayasa Mahkemesinin 8/11/2012 tarihli ve E:2012/27, K:2012/173 sayılı Kararı ile.;Değişik: 6/2/2014-6518/61 md.)

Bakanlık, düzenleme ve kural ihdası ile 27 nci maddede belirtilen hususlar hariç olmak üzere gerektiğinde teknik ve idari kapasite, teşkilat imkânları, hizmetin hızlı, etkin, yaygın olarak üretilmesi ilkelerini gözeterek; bu Kanun gereğince yerine getirmekle yükümlü olduğu görev ve yetkilerinin **bir kısmını** aşağıda belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde yürütmek hususunda **kamu kurum ve kuruluşları ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu ve bunlara bağlı federasyon, birlik ve odaları yetkilendirebilir**.

- Yetkilendirme, düzenlenecek bir **protokol veya sözleşme** ile yapılır. Bu protokol veya sözleşmede yetkilendirmenin konusu, süresi ve mutabakata varılan hususlar açıkça belirtilir.
- Yetkilendirme, yetkilendirmenin konusu ve niteliği gözetilmek suretiyle **en az bir yıl en fazla beş yıl süreyle** yapılabilir. Yetkilendirme, süresinin bitiminde yenilenebilir.
- Bakanlık tarafından, yetkilendirmenin konusuna, niteliğine ve özelliğine göre **aynı konuda birden fazla kamu kurum ve kuruluşu veya birlik ya da oda yetkilendirilebilir**.
- Yetkilendirme kapsamında üretilecek hizmetler için alınacak veya ödenecek **ücretler Bakanlık tarafından onaylanır**.
- Yetkilendirilenler ilgili mevzuata ve Bakanlıkça yayımlanan idari düzenlemelere uymakla yükümlüdürler. **Bakanlık, yetkilendirilmenin kullanımı ile ilgili olarak gerektiğinde her türlü denetimi yapar**.
- Yetkilendirilenlerin ilgili mevzuata ve Bakanlıkça yayımlanan idari düzenlemelere uymaması hâlinde yapılmış olan **yetkilendirme, Bakanlık tarafından iptal edilir**.
- Yetkilendirme, Bakanlığın görev, sorumluluk ve yetkilerini ortadan kaldırmaz.**

Görüldüğü üzere:

- Anayasa Mahkemesinin 2012 yılındaki iptal kararından sonra, 2014 yılındaki kanun değişikliği ile:
- Ulaştırma Bakanlığı; (her ne kadar madde başlığı değiştirilmemişse de) yetki devri terimini kullanmaktan vazgeçmiş, onun yerine yetkilendirme kelimesini tercih etmiştir.